

ZDRUŽITEV ITALIJE

(CILJ: združitev številnih majhnih držav v Italiji v združeno Italijo, ki ne bi bila več pod vladavino različnih fevdalnih dinastij)

Italija je bila pred revolucijo razdeljena na 8 držav. Gibanje za združeno Italijo sta usmerjali karbonarsko gibanje in Mlada Italija. Sovraštvo je bilo usmerjeno predvsem proti Avstriji, ki je obvladovala bogati SV del Apeninskega polotoka. Veliko oviro narodnim prizadevanjem so videli v obstoju Papeške države. Ko je postal papež Pij IX. - užival je ugled liberalnega in zavednega Italijana, se je ovira zdela premostljiva, vendar ni izpolnil pričakovanj. Nemiri so se razširili po vseh italijanskih mestih, Avstrija se je začela vmešavati (1847 zavzamejo papeško Ferraro, zatem modensko in parmsko vojvodino).

V Italiji je že januarja 1848 izbruhnila vstaja v Palermu in Milanu; italijanska države so s papeško vred dobile liberalne ustave. V tej vstaji je sodelovalo tako meščanstvo in plemstvo kot spodnji družbeni sloji.

Februarja je sardinsko-piemontski kralj Karel Albert pozval na "sveto vojno" proti avstrijski nadvladi. Toda poleti 1848 so Avstrijci slavili zmago, kjer so sodelovali tudi Slovenci. V bitki pri Custozy je avstrijski maršal Rodetzky porazil sardinjsko vojsko. Sklenjeno je bilo premirje.

Revolucionarno gibanje v Italiji pa se je zopet zaostri v začetku leta 1849. Marca so Italijani spet začeli vojno proti Avstriji in bili spet poraženi, kar je Avstriji omogočilo prevlado nad S Italijo še za nekaj let. Piemontski kralj je moral podpisati premirje in pristati na stare meje ter plačati visoko vojno odškodnino. Ohranil je italijansko narodno trobojnico in ustavo. Zato je piemontsko kraljestvo z dinastijo ostalo edina svetla točka v Italiji po propadu revolucije. Kralj Karel Albert je predal krono svojemu sinu Viktorju Emanuelu II., ki je imel razmeroma majhne državniške sposobnosti, se je pa zato posvečal drugim stvarim. Nemiri so papeža prisilili, da se je preselil v Neapelj, medtem pa so Rim, Toskano in Benetke oklicali za republiko, ki so jih Francozi odpravili.

Na prestole italijanskih držav so se vrnili nekdanji vladarji, Avstrija pa je obnovila svojo prevlado na večini polotoka in zavladal je prejšnji sistem. Italijansko meščanstvo je bilo še preslabotno, da bi izvedlo zedinjenje Italije in se osvobodilo izpod tuje oblasti.

Razočaranje po porazu je bilo veliko, vendar ideja o združitvi je ostala živa. Vprašanje, kako naj se Italija združi in kakšna naj bo, ni bilo razčiščeno.

Eden izmed sodelavcev sardinskega kraljestva je bil tudi Camillo Benso de Cavour, ki je potem dejansko združil Italijo. Bil je nizek in okrogel, imel je značilno brado in naočnike in je spominjal na Nemca. Vendar je bil več gospodarstvenik in politik. Camille Cavour je kot prvi minister Piemonta leta 1852 zgradil svojo državo kot magnet, ki naj bi pritegoval tudi vso preostalo Italijo. Usposobil je novo parlamentarno demokracijo za delo, spodbujal je moderno kmetijstvo in industrijo ter povezal piemontsko gospodarstvo z gospodarstvom Evrope s pomočjo železniškega omrežja in posodobljenega genovskega pristanišča. Uvedel je pravičen pravni sistem in uspešen upravni aparat ter postavil na noge sposobno armado. S kraljem Viktorjem Emanuelom, ki je slovel kot pravi italijanski rodoljub, je postal Piemont žarišče narodnega upanja. Kmalu je spoznal, da se Italija ne bo združila sama, kot je napovedal Mazzini in bodo morali pridobiti primerne zaveznike. S pogodbo v Plombieresu (1858) mu je Ludvig Napoleon, francoski cesar Napoleon III., obljubil pomoč v naslednji vojni. Cesar si je pri tem poleg pridobitve ozemlja obetal politično nadzorstvo na italijansko konfederacijo. V krimski vojni je Sardinija poslala Francozom nekaj svojih čet, pač pa je italijansko vprašanje začelo oglašati v diplomatskih salonih.

Cavour je leta 1859 s spletkami dosegel, da je Avstrija napadla Piemont, in Francija mu je poslala svoje čete. V Parmi in Modeni so Avstrijce pregnali z dobro organiziranimi upori. Pomembna bitka je bila pri Magenti, kjer so Francozi in Italijani premagali Avstrijce. Prvič je bila uporabljena železnica za vojne namene, s katero so Francozi pripeljali svoje vojake.

Odločilna bitka se je zgodila pri Solferinu. Avstrijsko vojsko je vodil sam cesar Franc Jožef I.. Velika vročina, nato pa še nevihta s točo sta izčrpali obe armadi. A so se hitro umaknili in s tem priznali poraz, čeprav so na italijanskem delu bojišča zmagali, premagani pa so bili proti Francozom. Podpisano je bilo premirje in Avstrija je izgubila Lombardijo, vendar so I želeli še Benečijo.

Italijanskega narodnega gibanje pa izid ni zadovoljil. Dobljena je bila Lombardija, Toskana, Modena, Parma in Emilija so se 1860 združile s plebiscitom s Piemontom. Garibaldi je istega leta začel upor na Siciliji in kmalu zasedel Neapelj. S plebiscitom so se za združitev odločile še Umbrija,

Neapelj in Marke. Tudi Garibaldi je priznal piemontskega kralja za kralja Italije in se odpovedal republiki.

Februarja 1861 se je v Torinu zbral prvi parlament Italije in dal sardinskemu kralju naziv kralj Italije. Ves Apeninski polotok je bil pod enotno administrativno oblastjo, razen Benečije in ostanka papeške države ter brez Savoje in Nice, ki sta prišli pod Francoze.

Nova država je bila urejena kot ustavna monarhija s centralistično upravo po francoskem zgledu in je bila že od začetka obremenjena s finančnimi težavami, z velikimi kulturnimi in gospodarskimi razlikami me Severom in Jugom ter z benečijskimi in rimskim vprašanjem.

Benečija je bila namreč še v avstrijskih rokah, Rim in okoliško ozemlje pa sta imela v rokah papež in garnizija francoske vojske.

Leta 1864 se je prestolnica nove države preselila v Firence. S tem so pokazali, da ne mislijo zasesti Rima, ampak so se vse bolj usmerjali k pridobitvi Benečije.

Leta 1866 je izbruhnila vojna med Prusijo in Italijo na eni ter Avstrijo na drugi strani. V procesu izrinjanja Avstrije iz Nemške zveze se je Avstrija povezala s Francijo in ji obljubila Benečijo v zameno za pomoč v vojni s Prusijo. Medtem pa je bil sklenjen sporazum med Italijo in Francijo: po njem bi Francija Italiji odstopila Benečijo, če bi zavezanci zmagali. Odločilna je bila zmaga Prusije na Češkem in po miru na Dunaju 1866 je Italija dobila Benečijo.

Cerkveno državo pa je bilo mogoče dokončno zasesti šele jeseni 1870, potem ko je njen varuh Napoleon izginil s političnega odra in so se francoske čete umaknile iz Rima. Šele zdaj je postal Rim glavno mesto italijanske narodne države, papeževa oblast pa je bila maja 1871 s poroštvenim, ki ga papež ni priznaval, omejena na Petrovo cerkev ter vatikansko in lateransko palačo.

Viktor Emanuel pa je postal kralj združene Italije.